

 Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

Temaer (<https://www.historie-online.dk/temaer-9>)

(/)
HistorieLab (<https://www.historie-online.dk/historielab>)

Arkiv (<https://www.historie-online.dk/arkiv>)

Bliv medlem (<https://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

 (/) > **USA - Nord- og Sydamerika** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-sydamerika>)

> **Bøger** (<https://www.historie-online.dk/boger>) > **Anmeldelser** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>)

> **Fascisme i USA**

Fascisme i USA

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 419

Del artikel:

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer>.

u=[https://www.historie-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-sydamerika/fascisme-i-usa)

online.dk/boger/anmeldelser-

5-5/usa-nord-og-

sydamerika/fascisme-i-usa)

(<https://twitter.com/home?>

status=. Aktiviteten kan ses

på <https://www.historie->

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-)

[5-5/usa-nord-og-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-)

[sydamerika/fascisme-i-usa\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-sydamerika/fascisme-i-usa)

in

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?>

[mini=true&url=https://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-)

[online.dk/boger/anmeldelser-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-)

[5-5/usa-nord-og-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-)

[sydamerika/fascisme-i-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-sydamerika/fascisme-i-)

[usa&title=\)](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/usa-nord-og-sydamerika/fascisme-i-usa&title=)

Regin Schmidt

Fascisme i USA

Frydenlund 2024, 150 sider. 199,95 kr.

Af Nils Arne Sørensen. Professor emeritus, SDU

Da Madeleine Albright, der havde været Bill Clintons udenrigsminister, i 2018 udgav bogen *Fascism – A Warning* fortalte hun læserne, at når det var behov for at tale om fascisme igen, var forklaringen simpel: Donald Trump. Det samme afsæt finder man hos Regin Schmidt, men hvor Albright så Trump som det amerikanske eksempel på et skræmmende globalt fænomen, er Schmidts bog skarpt fokuseret på USA, og mens bogen da kan læses som advarselslitteratur, er formålet først og fremmest at levere en historisk oversigt over fascismefænomenet, som det er kommet til udtryk i USA fra afslutningen af 1. verdenskrig og til præsidentvalgkampen i år.

Bogen er helt klassisk kronologisk opbygget, men den kronologiske fortælling sættes indledningsvis ind i en ramme, hvor Schmidt meget fint peger på en række træk i amerikansk historie og politisk kultur, der har skabt åbninger for fascisme og højreekstremistiske strømninger – men også på modpolen: det liberale USA. I sin historiske fremstilling påpeger Schmidt ofte, hvordan populisme, hvid racisme, antisemitisme, radikal nationalisme, konspirationstænkning og voldsparathed går igen hos mange politiske aktører og bevægelser i de sidste 100 års amerikanske historie.

Bogens bærende begreb er naturligvis fascisme, og her tager Schmidt med god ret afsæt i den amerikanske historiker og samfundsforsker Robert Paxtons fascismedefinition (som han har udviklet i *The Anatomy of Fascism*, 2004). Den er præcis og handler både om politisk tænkning og handling. Men desværre forlader Schmidt Paxton til fordel for "en udogmatisk tilgang", hentet hos historikeren Kevin Passmore: "Fascister er dem, som kalder sig fascister, eller som bliver opfattet som fascister af modstandere eller forskere" (s. 11). Den definition kan man i sandhed kalde udogmatisk; slap er i mine øjne et bedre ord, for mens det giver mening at inkludere personer og bevægelser, der selvbenævner sig som fascist/isk, så er det mildt sagt problematisk at give bevægelsers modstandere definitionsretten. Den "udogmatiske" definition betyder også, at man undervejs kan blive noget i tvivl om, hvad der for Schmidt skal til for, at aktører benævnes fascistiske. Når det er skrevet, er det også klart nok, hvorfor Schmidt har truffet dette valg. Det giver nemlig mulighed for at kaste nettet bredere ud til det større miljø, som fascisme kan ses som en del af, nemlig "det yderste højre", som ligger til højre for respektable konservative (og sandsynligvis er det samme som nogle gange i bogen kaldes for "det radikale højre"); til højre herfor et "ekstremt højre", hvor fascisterne er en delmængde (s. 11-12).

Udviklingen fra 1. verdenskrig til 1945 – det, historikere ofte med inspiration fra tyske Ernst Nolte kalder Fascismens Epoke – skildres i tre kapitler, der behandler "forløbere" som veteranbevægelsen American Legion og forskellige højreekstreme aktører og bevægelser i 1930'ernes kriseår. Det gælder bl.a. Louisiana-politikeren Huey Long, der kombinerede venstrepopulisme med korruption og voldsparathed, og den intellektuelle Lawrence Dennis, hvis nøgterne fremstilling af fascisme i *The Coming of American Fascism* (1936) måske ikke er så langt fra vores hjemlige konservative Ove Bjørn Krafts *Fascisme: Historie – Lære – Lov* (1932), der gav en sympatisk skildring af den italienske fascisme uden på nogen måde at udvikle tanker om et fascistisk Danmark. Schmidt påpeger, hvordan de højreekstremistiske strømme vakte bekymring blandt magthavere. En sådan bekymring – som man genfinder i mange demokratiske lande i 1930'erne, især efter Hitlers magtovertagelse – kan måske bedst kaldes forebyggende rettidig omhu, for selv om Schmidt skriver, at "vejen var banet for en nazistisk massebevægelse i USA" i 1935 (s. 62), så er det svært at se belæggene herfor i Schmidts fremstilling. Det virker snarere som om, at de forskellige grupper ikke nåede ud over, hvad Paxton har kaldt den fascistiske cyklus' første fase: grundlæggelsen. Den anden fase, hvor bevægelserne slog rod i det politiske system, er det svært at se her – og ingen af aktørerne kom i nærheden af den tredje fase: magtovertagelsen (jf. Paxton 2004, s. 23).

Generelt er en vigtig årsag til, at fascistiske og nazistiske bevægelser ofte havde svært ved at slå igennem, at de så tydeligt var kopibevegelser. Derfor er det, som Schmidt viser, en vigtig udvikling, at de højreekstreme miljøer efter 1945 blev "amerikaniserede". Nu blev kombinationer af hvid racisme og fundamentalistisk kristendom, tilsat holocaustbenægtelse, det bærende indhold, som i 1980'erne fik en afgørende ny drejning, da højreekstremes kritik af "systemet" – staten – blev stærkt radikaliseret, og miljøerne blev base for regulær terroristisk virksomhed.

Det er blandt sådanne grupper – tilsat Alt-Right hadpropaganda-grupper på nettet – at Trump blev set som Amerikas Frelser. Bogens sidste og lovligt korte del skildrer de højreekstremistiske miljøers Trump-begejstring og hans – trods alt – ikke helt uforbeholdne støtte til dem i sin første præsidentperiode. Det er uhyggelig læsning, men her står der ikke meget, som en flittig mediebruger ikke godt vidste i forvejen. Den del af Trump-historien, der handler om, hvordan han fuldstændigt kunne komme til at dominere det republikanske parti, står der ikke så meget om. Desværre kan man mene, men det ville være at efterlyse en anden bog.

Denne bog handler om amerikansk fascisme. Hvorvidt mange af de aktører, vi møder, mest meningsfuldt kan kaldes fascister, er noget usikkert – derfor har jeg ovenfor typisk brugt den bredere kategori højreekstremisme. Udgivet op til det amerikanske præsidentvalg skal bogen selvfølgelig slutte med en diskussion af, om Trump så er fascist, som stadig flere af hans modstandere hævder. Schmidt argumenterer først for de tydelige fællestræk (bl.a. hypernationalisme, indvandrerfjendskhed, underminering af uafhængige medier), men lægger mere vægt på, at Trump i sin første præsidentperiode faktisk undlod at gøre en række ting, som man forbinder med et fascistisk regime: afskaffelse af pressefrihed, styrkelse af statsmagten, aggressiv og krigerisk udenrigspolitik. Og han argumenterer også for, at det, han kalder fascistiske miljøer, ikke er stærke nok til at udløse en egentlig borgerkrig i USA. Lad os håbe, at analysen holder vand. Men hvis vi nu skal følge fascisme-sporet, er det desværre værd at minde om, at Mussolini i det store hele fulgte de demokratiske, parlamentariske spilleregler de første par år efter sin magtovertagelse og først udviklede diktaturet fra 1925.

[Historie-online.dk, den 5. november 2024]